बी.कॉम. भाग १
विपणन भूगोलशास्त्र पे. क्र. २

१.४ स्वयंअध्ययनासाठी प्रश्न

१.४.१ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

१) विपणन भूगोलशास्त्राची संकल्पना

२) विपणन भूगोलशास्त्राचे स्वरूप

३) विपणन भूगोलशास्त्रातील घटक

४) विपणन भूगोलशास्त्राचे महत्त्व

१.४.२ खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

१) विपणन भूगोलशास्त्र म्हणजे काय ते सांगून, विपणन भूगोलशास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.

२) विपणन शास्त्राची व्याख्या सांगून, विपणन भूगोलशास्त्राची व्याप्ती सांगा.

१.४.३ क्षेत्रीय कार्य :

१) मानवाच्या विपणन क्रियांवर भौगोलिक घटकांच्या परिणामांचे निरीक्षण करा.

स्वयं अध्ययनाकरिता प्रश्न-१

खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१) बाजारपेठ म्हणजे संभाव्य कशाचे क्षेत्र आहे?

अ) खरेदीचे ब) विनिमयाचे क) विक्रीचे ड) यापैकी नाही

२) बाजारपेठ हे कोणाच्या एकत्र येण्याचे ठिकाण आहे?

अ) ग्राहक ब) विक्रेते क) ग्राहक व विक्रेते ड) यापैकी नाही

३) बाजारपेठेत पुढीलपैकी कशाची खरेदी-विक्री होत नाही?

अ) वस्तू ब) सेवा क) ग्राहक ड) यापैकी नाही

४) बाजारपेठेत व्यापाऱ्यांकडून ग्राहकांना कशाचा ताबा मिळतो?

अ) पैसा ब) वस्तू क) पैसा व वस्तू दोन्ही ड) यापैकी नाही

स्वयं अध्ययन कविता प्रश्न– ४

१) बाजारपेठांचा आकार मुख्यतः कशावर अवलंबून असतो?

अ) संभाव्य ग्राहक संख्या ब) उपलब्ध वस्तू क) उपलब्ध सेवा ड) यापैकी नाही

२) खालीलपैकी ग्राहकाकडून विक्रेत्याकडे काय जाते?

अ) वस्तू ब) पैसा क) सेवा ड) यापैकी नाही

३) खालीलपैकी मूल्य निर्मितीची प्रक्रिया कोणती?

अ) उत्पादन ब) वाहतूक क) विनिमय ड) यापैकी नाही

४) खालीलपैकी कशाचा उत्पादन व मागणी या दोन्हीवर परिणाम होतो?

अ) वस्तूंचा दर्जा ब) हवामान क) वाहतूक ड) यापैकी नाही

५) मागणी व किंमत यांचा संबंध कसा आहे?

अ) व्यस्त ब) संबंध नाही क) सम ड) यापैकी नाही

अध्ययन करिता प्रश्न- ५

१) भांडवल बाजारपेठेत खालीलपैकी कशाचे व्यवहार चालतात?

अ) कर्ज ब) अन्न क) वस्तू ड) यापैकी नाही

२) अल्पमुदतीसाठी कर्ज पुरवठ्याचे व रोख्यांच्या खरेदी-विक्रीचे व्यवहार कोणत्या बाजारात चालतात?

अ) विदेशी विनिमय ब) नाणे बाजार क) भाग बाजार ड) यापैकी नाही

३) आयात व निर्यातीतून होणारी परकीय विनिमयाची देवघेव कोणत्या बाजारात नियंत्रित केली जाते?

अ) नाना बाजार वस्तू ब) भाग बाजार क) विदेशी विनिमय बाजार ड) यापैकी नाही

४) कृषी उत्पन्न बाजार समिती पुढीलपैकी कोणत्या प्रकारची बाजारपेठ आहे?

अ) अनियंत्रित बाजार पेठ ब)नियंत्रित बाजारपेठ क) भाग बाजार ड) यापैकी नाही

५) जेथे वस्तूंची देवघेव ताबडतोब पूर्ण होते त्या बाजारपेठेत काय म्हणतात?

अ) वायदा बाजारपेठ ब) हजर बाजारपेठ क) विनिमय बाजार ड)यापैकी नाही

६) मोटारींची बाजारपेठ कोणत्या प्रकारची असते?

अ) अल्पावधी ब) अति अल्पावधी क) दीर्घ अवधी ड) यापैकी नाही

७) दररोज बाजार कोठे भरतात?

अ) वाडी ब) वस्ती क) मोठे शहर ड) खेडे

८) ज्या बाजारपेठेत ग्राहक व माल दोन्ही त्याच परिसरातील असतो त्या बाजारपेठेत काय म्हणतात?

अ) राष्ट्रीय बाजारपेठ ब)प्रादेशिक बाजारपेठ क) स्थानिक बाजारपेठ ड) जागतिक बाजारपे

९) कोणत्या बाजारपेठेत दैनिक बाजारपेठ म्हणतात?

अ) अल्पावधी ब) अति अल्पावधी क) दीर्घ अवधी ड) यापैकी नाही

१०) मालाचा खरेदीदार व अंतिम ग्राहक असलेल्या बाजारपेठेस काय म्हणतात?

अ) औद्योगिक बाजारपेठ ब) उपभोक्ता बाजारपेठ क) भांडवल बाजारपेठ ड) यापैकी नाही

११) एका राज्यापर्यंत व्यक्ती असणाऱ्या बाजारपेठेत काय म्हणतात?

अ) राष्ट्रीय बाजारपेठ ब) प्रादेशिक बाजारपेठ क) स्थानिक बाजारपेठ ड) जागतिक बाजारपेठ

१२) पुढीलपैकी स्पर्धेच्या दृष्टिकोनातून परिपूर्ण बाजारपेठ कोणती?

अ) पूर्ण बाजार पेठ ब) अपूर्ण बाजारपेठ क) विशेपीकृत बाजारपेठ ड) यापैकी नाही

१३) रोखे खरेदी विक्री व्यवहार कोणत्या बाजारपेठेची चालतात?

अ) विदेशी विनिमय ब) नाणे बाजार क) भाग बाजार ड) यापैकी नाही

१४) मोठ्या व ठोक प्रमाणात खरेदी-विक्री कोणत्या बाजारात होते?

अ) किरकोळ बाजार ब) नाणे बाजार क) घाऊक बाजार ड) यापैकी नाही

१५) फळांची बाजारपेठ कोणत्या प्रकारची असते?

अ) अल्पावधी ब) अति अल्पावधी क) दीर्घावधी ड) यापैकी नाही

१६) विविध वस्तूंच्या बाजारपेठेत काय म्हणतात?

अ) विशेषीकृत बाजारपेठ ब) मिश्र बाजारपेठ क) भांडवल बाजारपेठ ड) यापैकी नाही

स्वयं अध्ययन करिता प्रश्न- २

खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा

१) खालीलपैकी कोणती बाजार रचना अस्तित्वात नसते?

अ) बहु मक्तेदारी ब) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा क) पूर्ण स्पर्धा ड) द्वि मक्तेदारी

२) बाजार रचनेच्या अतिरेकी अवस्था कोणत्या?

अ) पूर्ण स्पर्धा व मक्तेदारी ब) द्वि व द्विपक्षीय मक्तेदारी

क) बहु मक्तेदारी व मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा ड) यापैकी नाही

३) एकाच बाजारपेठेतील विविध उत्पादकांचे संबंध कसे असतात.

अ) स्पर्धक ब) मित्रत्वाचे क) एकोप्याचे ड) यापैकी नाही

४) कोणत्या बाजार रचनेत स्पर्धकाचा अभाव असतो?

अ) पूर्ण स्पर्धा ब) मक्तेदारी क) अपूर्ण स्पर्धा ड) यापैकी नाही

५) मक्तेदारी व स्पर्धा या दोन्ही ही अवस्था कोणत्या बाजार रचनेत आढळतात?

अ) मक्तेदारी ब) पूर्ण स्पर्धा क) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा ड) यापैकी नाही

६) एकच उत्पादक व एकच ग्राहक असलेल्या बाजार रचनेस काय म्हणतात?

अ) द्विपक्षीय मक्तेदारी ब) द्वि मक्तेदारी क) बहु मक्तेदारी ड) मक्तेदारी

७) किंमतीवर ताबा ठेवण्याची एका उत्पादकाची क्षमता व बाजारपेठेतील स्पर्धा यांचा संबंध कसा असतो?

अ) समप्रमाणात ब) संबंध नसतो क) व्यस्त प्रमाणात ड) यापैकी नाही

८) द्वि मक्तेदारीत उत्पादकांची संख्या किती असते?

अ) एक ब) दोन क) तीन ड) अनेक

९) कोणत्या प्रकारच्या बाजार रचनेत अनेक विक्रेते व ग्राहक असतात?

अ) मक्तेदारी ब) पूर्ण स्पर्धा क) द्वि मक्तेदारी ड) द्विपक्षीय मक्तेदारी

१०) कोणत्या बाजार रचनेत सर्व उत्पादक परावलंबी असतात?

अ) बहु मक्तेदारी ब) मक्तेदारी क) पूर्ण स्पर्धा ड) द्वि मक्तेदारी

स्वयं-अध्ययन करिता प्रश्न- ३

खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१) बाजारपेठेतील स्पर्धेमुळे उत्पादनाच्या दर्जावर काय परिणाम होतो?

अ) वाढ होते ब) घट होते क) तसाच राहतो ड) यापैकी नाही

२) बाजारपेठेच्या विकासामुळे समाजावर काय परिणाम होतो?

अ) अधोगती होते ब) गतिशीलता येते क) स्थिरता येते ड) यापैकी नाही

३) बाजारपेठेतील स्पर्धेचा काय परिणाम होतो?

अ) किंमती वाढतात ब)किंमतीवर परिणाम होत नाही क) किंमती कमी होतात ड) यापैकी नाही

४) बाजारपेठेमुळे प्रदेशाच्या आर्थिक विकासावर काय परिणाम होतो?

अ) अडथळा येतो ब) चालना मिळते क) स्थिरता येते ड) यापैकी नाही

५) बाजारपेठेमुळे विविध उद्योग व व्यवसाय क्षेत्रातील गुंतवणुकीवर काय परिणाम होतो?

अ) अडथळा येतो ब) चालना मिळते क) स्थिरता येते ड) यापैकी नाही

३.४ स्वयं अध्ययन प्रश्न :

१. कृषी विपणनाचे कोणते प्रमुख उद्दिष्टये असते.

अ) कमी परतावा ब) चांगला परतावा क) कमी किंमत ड) वरील सर्व

स्वयं अध्ययनाकरिता प्रश्न-१

खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१) बाजारपेठ म्हणजे संभाव्य कशाचे क्षेत्र आहे?

अ) खरेदीचे ब) विनिमयाचे क) विक्रीचे ड) यापैकी नाही

२) बाजारपेठ हे कोणाच्या एकत्र येण्याचे ठिकाण आहे?

अ) ग्राहक ब) विक्रेते क) ग्राहक व विक्रेते ड) यापैकी नाही

३) बाजारपेठेत पुढीलपैकी कशाची खरेदी-विक्री होत नाही?

अ) वस्तू ब) सेवा क) ग्राहक ड) यापैकी नाही

४) बाजारपेठेत व्यापाऱ्यांकडून ग्राहकांना कशाचा ताबा मिळतो?

अ) पैसा ब) वस्तू क) पैसा व वस्तू दोन्ही ड) यापैकी नाही

२. कृषी विपणन व्यवस्थेतील कोणती शेवटची अवस्था आहे.

अ) प्रक्रिया ब) वाहतूक क) आवेष्टन ड) शेतमालाची विक्री

३. शेतमाल विक्री पद्धतीचा पुढीलपैकी कोणता प्रकार आहे.

अ) ग्रामीण व्यापारी ब) धाऊक विक्रेते क) कच्चा आडत्या ड) हप्ता पद्धत

४. भारतीय अर्थव्यवस्था ही कशी आहे.

अ) कृषी ब) उद्योग क) वाहतूक ड) यापैकी नाही

५. शेतमालात विविधता असल्याने त्याचे काय केले जाते.

अ) संग्रहण ब) एकत्रिकरण क) प्रतवारी ड) यापैकी नाही

६. कोणता शेतमाल टिकवून ठेवण्यासाठी मोठा खर्च करावा लागतो.

अ) धान्य ब) टिकाऊ क) नाशवंत ड) यापैकी नाही

३.५ स्वयं अध्ययन प्रश्नांची उत्तरे :

१. ब) चांगला परतावा

२. ड) शेतमालाची विक्री

३. ड) हप्ता पद्धत

४. अ) कृषी

५. क) प्रतवारी

६. क) नाशवंत

३) दुधसागर धबधबा हा कोणत्या राज्यात आहे?

अ) उत्तरप्रदेश ब) महाराष्ट्र क) केरळ ड) गोवा

४) गोव्याची राजधानी कोणती ?

अ) चंदिगड ब) म्हैसूर क) पणजी ड) मंगलोर

४.३.६. स्वयं अध्ययन प्रश्न –

१) खालीलपैकी केरळच्या राजधानीचे शहर कोणते?

अ) अलपुझ्झा ब) तिरूअनंतपूरम क) कोवालम ड) कोची

२) कोवालम बीच कोणत्या राज्यात आहे?

अ) तामिळनाडू ब) आसाम क) गोवा ड) केरळ

३) मुन्नार हे प्रसिद्ध थंड हवेचे ठिकाण कोणत्या राज्यात आहे?

अ) हिमाचल प्रदेश ब) उत्तरांचल क) केरळ ड) कर्नाटक

४) पेरियार राष्ट्रीय उद्यान कोणत्या राज्यात आहे?

अ) उत्तरांचल ब) केरळ क) हिमाचल प्रदेश ड) उत्तप्रेश

५) "स्नेक बोट रेस" कोणत्या राज्यात चालते?

अ) केरळ ब) तामिळनाडू क) उत्तरांचल ड) हिमाचल प्रदेश

६) कोट्टायम हे व्यापारी केंद्र कोणत्या राज्यात आहे?

अ) उत्तरप्रदेश ब) आसाम क) नागालँड ड) केरळ

७) केरळ राज्याची सांस्कृतिक राजधानी म्हणून कोणत्या ठिकाणाचा उल्लेख होते.

अ) अलपुझ्झा ब) मुन्नार क) गुरूवायुर ड) त्रिचूर

८) दक्षिण भारतातील द्वारका म्हणून केरळ मधील कोणते ठिकाण ओळखले जाते?

अ) कोट्टायम ब) त्रिचूर क) गुरूवायुर ड) अलेप्पी

९) हाऊसबोटी सफरी साठी केरळमधील कोणते ठिकाण प्रसिद्ध आहे?

अ) त्रिचूर ब) तिरूअनंतपुरम क) कोची ड) अलेप्पी

१०) अलिकडे भारतातील सर्वात श्रीमंत देवस्थान म्हणून केरळ मधील कोणत्या मंदिराचा उल्लेख केला जाते?

अ) शिर्डी ब) पंढरपूर क) पद्मनाभस्वामी ड) शेगाव

४.२.२. स्वयं अध्ययन प्रश्न

१) खालीलपैकी कोणत्या साली सार्जंट समिती नेमण्यात आली?

अ) १९३५ ब) १९४५ क) १९५५ ड) १९६५

२) सार्जंट समितिने आपला पर्यटन अहवाल कोणत्या वर्षी सरकारला सादर केला?

अ) १९४२ ब) १९४४ क) १९४६ ड) १९४८

३) पर्यटन वाहतुक समितीची स्थापना कोणत्या वर्षी झाली?

अ) १९४७ ब) १९४८ क) १९४९ ड) १९५०

४) भारतात खालीलपैकी कोणत्या देशातून सर्वात जास्त पर्यटक येतात?

अ) चीन ब) ब्राझील क) संयुक्त संस्थाने ड) रशिया

६) खालीलपैकी कोणते शिखर उत्तरांचल मध्ये आहे?

अ) कळसूबाई ब) एव्हरेस्ट क) नंदादेवी ड) केट्ट

७) खालीलपैकी उत्तरांचल राज्याची राजधानी कोणती?

अ) जिम कार्बेट ब) मसुरी क) डेहराडून ड) नैनिताल.

४.३.४ स्वयं अध्ययन प्रश्न –

१) खालीलपैकी महाराष्ट्राची सांस्कृतिक राजधानी कोणती?

अ) नागपूर ब) मुंबई क) कोल्हापूर ड) पुणे.

२) राष्ट्रीय संरक्षण प्रबोधिनी खालीलपैकी कोठे आहे?

अ) नागपूर ब) पुणे क) मुंबई ड) कोल्हापूर

३) महाराष्ट्रातील थंड हवेचा राजा म्हणून कोणास ओळखतात?

अ) अंबोली ब) महाबळेश्वर क) लोणावळा ड) तापोळा

४) ऑर्थर सिट पाईंट कोणत्या थंड हवेच्या ठिकाणी आहे?

अ) अंबोली ब) लोणावळा क) माथेरान ड) महाबळेश्वर

५) ताडोबा अभयारण्य कोणत्या जिल्हयात आहे?

अ) अमरावती ब) नागपूर क) चंद्रपूर ड) अमरावती

६) मार्लेश्वर धवधवा कोणत्या जिल्हयात आहे?

अ) ठाणे ब) सातारा क) रत्नागिरी ड) कोल्हापूर

७) पंढरपूर हे खालीलपैकी कोणत्या नदीकाठी वसलेले आहे?

अ) कृष्णा ब) भिमा क) गोदावरी ड) पंचगंगा

८) आळंदी हे खालीलपैकी कोणत्या नदीकाठी वसलेले आहे?

अ) मुळा ब) कोयना क) इंद्रायणी ड) भिमा

४.३.५ स्वयं अध्ययन प्रश्न –

१) गोव्यातील बिचेसची राणी म्हणून कोणत्या बिचचा उल्लेख केला जातो?

अ) कोलवा बीच ब) वाघाटोर बीच क) कलंगुट ड) बायना बीच

२) आग्वद फोर्ट हा कोणत्या राज्यात आहे?

अ) राजस्थान ब) महाराष्ट्र क) उत्तरप्रदेश ड) गोवा

४.२.१ स्वयंअध्ययन प्रश्न-

१) १८ व्या शतकात धार्मिक सुट्टीची कल्पना कोठे पुढे आली?

अ) भारत ब) ऑस्ट्रेलिया क) युरोप ड) अमेरिका

२) देशांतर्गत पर्यटन विकासामध्ये खालील पैकी कोणती वाहतूक जबाबदार आहे?

अ) हवाई वाहतुक ब) जलवाहतूक क) रेल्वे वाहतूक ड) या पैकी नाही.

३) आंतरराष्ट्रीय पर्यटन विकासामध्ये खालीलपैकी कोणती वाहतूक जबाबदार आहे?

अ) रस्तेवाहतूक ब) लोहमार्ग क) हवाई वाहतूक ड) जलवाहतूक

४) Tourism हा मूळशब्द कोणत्या भाषेतून आला आहे?

अ) अमेरिकन ब) लॅटिन क) फ्रेंच ड) डच

४.३.१ स्वयं अध्ययन प्रश्न-

१) जगप्रसिद्ध शालीमार बाग खालीलपैकी कोठे आहे?

अ) बंगलोर ब) चंदिगड क) दिल्ली ड) श्रीनगर

२) गुलमर्ग हे कोणत्या क्रिडांसाठी प्रसिद्ध आहे?

अ) पावसाळी ब) उन्हाळी क) हिवाळी ड) या पैकी नाही.

३) जम्मू -काश्मीर राज्याची हिवाळी राजधानी कोणती?

अ) जम्मू ब) श्रीनगर क) पहेलगाम ड) गुलमर्ग

४) जम्मू-काश्मिर राज्याची उन्हाळी राजधानी कोणती?

अ) जम्मू ब) श्रीनगर क) पहेलगाम ड) अमरनाथ.

५) वैष्णवी देवी मंदिर कोणत्या राज्यात आहे?

अ) पंजाब ब) उत्तरप्रेदश क) जम्मू-काश्मीर ड) हिमाचलप्रदेश

६) अमरनाथ हे धार्मिक ठिकाण कोणत्या राज्यात आहे?

अ) पंजाब ब) हिमाचल प्रदेश क) जम्मू-काश्मिर ड) उत्तराखंड

४.३.२ स्वयं अध्ययन प्रश्न –

१) कुतुबमिनार खालील पैकी कोणत्या ठिकाणी आहे?

अ) हैद्राबाद ब) दौलताबाद क) दिल्ली ड) श्रीनगर

२) कॅनॉट प्लेस हे ठिकाण खालील पैकी कोठे आहे?

अ) दिल्ली ब) मुंबई क) चेन्नई ड) बंगलोर.

३) अक्षरधाम मंदिर खालील पैकी कोठे आहे?

अ) महाराष्ट्र ब) कर्नाटक क) दिल्ली ड) पंजाब.

४) लोटस टेंपल खालील पैकी कोठे आहे?

अ) डेहराडून ब) दार्जिलिंग क) दिल्ली ड) कोलकत्ता

४.३.३. स्वयं अध्ययन प्रश्न –

१) नैनिताल हे थंड हवेचे ठिकाण कोणात्या राज्यात आहे?

अ) हिमाचल प्रदेश ब)सिमला क) उत्तरांचल ड) उत्तरप्रदेश

२) हॅले नॅशनल पार्क चे नवीन नाव कोणते आहे?

अ) नॉर्थ सिमलीपाल ब) जिम कार्बेट क) घाना राष्ट्रीय पार्क ड) यापैकी नाही.

३) लक्ष्मण झूला हा तरता पूल खालीलपैकी कोठे आहे?

अ) अमरनाथ ब) ऋषीकेश क) कोलकत्ता ड) हिमाचल प्रदेश.

४) बद्रिनाथ हे धार्मिक ठिकाण कोणत्या राज्यात आहे?

अ) हिमाचल प्रंदेश ब) काश्मिर क) उत्तरांचल ड) पंजाब

५) केदारनाथ हे धार्मिक ठिकाण कोणत्या राज्यात आहे?

अ) काश्मिर ब) उत्तरांचल क) हिमालच प्रदेश ड) पंजाब

४.५ स्वयंअध्ययन प्रश्नांची उत्तरे -

४.२.१ उत्तरे-

१) क - युरोप

२) क - रेल्वे वाहतूक

३) क - हवाई वाहतूक

४) ब - लॅटिन

४.२.२ उत्तरे-

१) ब - १९४५

२) क - १९४६

३) क - १९४९

४) क - संयुक्त संस्थाने

५) ड - १९६६

४.३.१ उत्तरे-

१) ड - श्रीनगर

२) क - हिवाळी

३) अ - जम्मू

४) ब - श्रीनगर

५) क - जम्मू काश्मिर

६) क - जम्मू काश्मिर

४.३.२ उत्तरे-

१) क - दिल्ली

२) अ - दिल्ली

३) क - दिल्ली

४) क - दिल्ली

४.३.३ उत्तरे-

१) क - उत्तरांचल

२) ब - जिम कार्बेट

३) ब - ऋषीकेश

४) क - उत्तरांचल

५) ब - उत्तरांचल

६) क - नंदादेवी

७) क - डेहराडून

४.३.४ उत्तरे-

१) ड - पुणे

२) ब - पुणे

३) ब - महाबळेश्वर

४) ड - महाबळेश्वर

५) क - चंद्रपूर

६) क - रत्नागिरी

७) ब - भिमा

८) क - इंद्रायणी

४.३.५ उत्तरे-

१) क - कलंगुट

२) ड - गोवा

३) ड - गोवा

४) क - पणजी

४.३.६ उत्तरे-

१) ब - तिरुअनंतपूरम

२) ड - केरळ

३) क - केरळ

४) ब - केरळ

५) अ - केरळ

६) ड - केरळ

७) ड - त्रिचूर

८) क - गुरूवायुर

९) ड - अलेप्पी

१०) क - पद्मनाभम स्वामी